

Skoopi: De arbetsintegrerande sociala
företagens intresseorganisation

Remissvar SOU 2025:29 Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete

Skoopi tackar för möjligheten att lämna synpunkter och kommer i nedan remissvar främst fokusera på förslag och skrivningar som berör våra medlemsföretag och dess målgrupper.

Skoopi är Intresseorganisationen för arbetsintegrerande sociala företag (ASF) i Sverige. Vi representerar drygt 150 medlemsföretag som alla har social och yrkesmässig integration av grupper med svårigheter att hitta, få och behålla ett arbete som främsta syfte. Våra medlemsföretag återinvestera eventuell vinst i den egna eller liknande verksamheter, är fristående från offentlig sektor samt har hög grad av brukar- och medarbetarinflytande. Majoriteten av våra medlemsföretag ägs och drivs av personer som själva har behov av anpassade anställningar pga funktionsnedsättningar och långvarigt utanförskap.

Vi vill inledningsvis tacka för utredningens ambitiösa och gedigna genomgång av målgruppens storlek och behov. Våra medlemmar känner igen sig själva och de svårigheter då de möter i sin vardag som både individer och företag. Vi uppskattar särskilt utredningens fokus på att tid i utanförskap ökar glappet mellan individens förutsättningar och kraven på arbetsmarknaden.

Det vi däremot saknar i utredningen är:

- en analys av stöd och anpassningsbehov hos de anställda på Samhall i förhållande till de som har anställningar med olika typer av lönebidrag hos t ex våra medlemsföretag. Vår uppfattning är att de prioriterade grupper som ska anvisas till Samhall också i mycket hög utsträckning återfinns inom de olika typerna av lönebidrag.
- En analys av kostnadseffektiviteten i insatsen "skyddat arbete hos Samhall" i förhållande till insatsen lönebidrag. Detta då en anvisning till Samhall idag kostar staten dubbelt så mycket som en anvisning till ett genomsnittligt lönebidrag. Någon analys av hur många personer som skulle kunna erbjudas anpassade anställningar om Samhall skulle ingå och få ersättning enligt det ordinarie lönebidragssystemet har inte gjorts.
- Vi noterade också tillsammans med andra näringslivsaktörer i samband med att direktiven tillkännagavs att frågan om konkurrens gentemot andra aktörer inte fanns med vilket gör utredningen något haltande.

Skoopi: De arbetsintegrerande sociala
företagens intresseorganisation

9.11 Ändamålsenliga insatser innan skyddat arbete blir aktuellt

9.11.2 Det finns inget uppenbart behov av ytterligare stödinsatser

Bedömning: I dagsläget finns inget uppenbart behov av ytterligare stödinsatser före, vid sidan av, eller som en del av en anställning hos Samhall, utöver de behov som omhändertas av utredningens förslag om en förstärkt introduktionsperiod i skyddat arbete hos Samhall. Det finns inte heller behov av att tillskapa några nya former av insatser som tillhandahålls av idéburna aktörer endast i detta syfte.

Skoopi delar i stort utredarens bedömning i detta. Det finns redan idag såväl förordningsstyrda som upphandlade insatser som är väl anpassade för målgruppens behov men dessa används i allt för låg utsträckning. Insatsen förstärkt arbetsträning med fördjupad bedömning var tidigare ett mycket användbar insats som gav deltagarna väldigt praktisk och vardagsnära kunskap om sin såväl styrkor och förmågor som svårigheter och anpassningsbehov. Användningen av arbetsträning och förstärkt arbetsträning har också sjunkit kraftigt trots att Arbetsförmedlingens egna analyser visar att det för de här målgrupperna är mycket verkningsfulla insatser. Den upphandlade tjänsten arbetsintegrerande övningsplatser används men är upphandla i väldigt låg volym.

Vi vill också lyfta behovet av parallella insatser vid såväl insatserna lönebidrag som skyddade anställningar i form av utbildning, studie och yrkesvägledning samt SIUS eller liknande för de som har en anpassad anställning men av olika skäl vill vidare.

9.12 Tillgång till fler former av skyddat arbete

9.12.1 Målgruppsbegränsningar inom OSA bör tas bort

Förslag: Begränsningen av målgruppen för OSA till personer som har vissa specifika funktionsnedsättningar tas bort.

Skoopi tillstyrker utredningens förslag att målgrupper för skyddat arbete bör breddas eftersom behovet är större än dagens men ser också behov av att denna breddning sker i det ordinarie systemet för lönebidrag. Grupper som ofta faller mellan stolarna idag sedan de sk socialmedicinska koderna togs bort är kvinnor som lever under skyddad identitet, personer med kriminell bakgrund och personer med långvarigt missbruk. Det finns många fler individer som är i behov av anpassat arbete, individer som slussas runt i insatser, år efter år. Många av dessa individer som saknar en korrekt bedömning av arbetsförmåga och slussas därmed runt i systemet. Dessa målgrupper behöver stöd som anpassas utifrån de hinder de faktiskt har, många gånger en mycket komplex och sammansatt problematik, som utgör ett reellt hinder för att nå och behålla en plats på arbetsmarknaden.

Skoopi: De arbetsintegrerande sociala
företagens intresseorganisation

9.12.2 Ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer

Förslag: Det införs en ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer som är registrerade enligt lagen (2022:900) om registrering av idéburna organisationer.

Skoopi tillstyrker detta förslag och ser att våra medlemsföretag redan idag har i stort sett samma målgrupper anställda som Samhall och OSA men med en mycket lägre kompensation för det stöd och de anpassningar som krävs. Med en adekvat användning av insatserna som beskrivs under vårt svar gällande 9:11 och den här föreslagna insatsen är vår bedömning att våra medlemsföretag skulle kunna dubbla antalet anställda. Tillsammans med övriga i den idéburna sektorn i Sverige ser vi att vi kan erbjuda minst 10 000 nya jobb. ("Bryt långtidsarbetslösheten! – Idéburen sektor står redo med 10 000 nya jobb") som tagits fram av Ramboll på uppdrag av arbetsgivarorganisationen Fremia.

Våra medlemmars verksamheter finns på många små orter, varierar i storlek och omfattning men har stora möjlighet till individanpassningar både vad gäller arbetsuppgifternas innehåll, tempo och utförande.

Skoopi delar utredningens bedömning att Samhall och den offentliga sektorn inte kan möta hela det behovet som finns. Kombinationen av ständigt ökade krav på den ordinarie arbetsmarknaden och snävt socialförsäkringssystem som ökar incitamenten för att stå till arbetsmarknadens förfogande kommer också göra att behovet av anpassade anställningar ökar. I tider av de demografiska utmaningar vi står inför får det anses som positivt att fler vill stå till arbetsmarknadens förfogande men det ställer också krav på arbetsmarknadens stödsystem för att kunna bereda dessa plats.

Skoopis grundläggande syn på stöd till anpassade anställningar är att dessa helt ska följa individen, oavsett om arbetsgivaren är Samhall, en kommun, en idéburen aktör eller ett vanligt vinstdrivande företag. Vi ser därför positivt på utredarens förslag om att bredda de möjliga anordnarna för OSA också till idéburna aktörer. Det är redan idag i huvudsak småföretag och föreningar som anställer personer med lönebidrag och anpassar anställningarna utifrån det.

Skoopi håller med utredningen i bedömningen att våra medlemsföretag har goda förutsättningar att tillhandahålla skyddade anställningar och vi ser att det är långsiktiga anställningar då en klar majoritet av de anställda har sk lönebidrag för trygghet i anställning. ASF har och har haft en betydelsefull roll som leverantör av arbetsmarknadspolitiska insatser till individer som är i behov av omfattande stödinsatser men står redo för att göra mer för fler om förutsättningarna förbättras.

Skoopi avstyrker däremot utredningens förslag om att det endast ska gälla idéburna organisationer som är registrerade enligt lagen (2022:900) om registrering av idéburna organisationer. Registret som tillhandahålls av Kammarkollegiet innebär flera oklarheter vilket gör att våra medlemmar avstår från att registrerar sig.

Skoopi: De arbetsintegrerande sociala företagens intresseorganisation

Utredningen nämner höga avgifter som ett hinder och det är ett viktigt skäl, inte minst för mindre aktörer. Det finns dock ett flertal andra större skäl som hindrar våra medlemmar från att registrera sig. I nuläget bedömer många att skälen för att registrera sig i Kammarkollegiets register inte överstiger skälen emot registrering.

Bland dessa skäl finns bland annat flertalet oklarheter om tolkningen av tillåten skälig värdeöverföring. Ett par exempel som hindrar anslutning är hur en rättslig prövning skulle betrakta värdeöverföringar till personal/medlemmar. Exempelvis om en verksamhet i kooperativ form med låga löner för att klara av verksamheten utan förlust, kan betala ut en extra bonus eller pensionsavsättning i slutet på året vid positivt resultat. En annan oklarhet är om det är tillåtet att göra en värdeöverföring, en återbetalning av medlemsinsats, när en medlem avslutar sitt medlemskap i en ekonomisk förening. Det förmodade hindret att kunna återbetala startkapitalet till den eller de privatpersoner eller organisationer som en gång startade verksamheten avhåller ytterligare några aktörer från att registrera sig. Det råder också oklarheter kring bedömning av värdeöverföringar som är en del av verksamhetens syfte som t ex medel för start av nya ASF.

En ytterligare avhållande faktor är att straffansvaret för styrelser upplevs som ett hinder då det verkar avskräckande för personer som många gånger själva är en del av den målgrupp som verksamheten riktar sig till. Men också eftersom idéburna organisationers styrelser är ideella krafter som bidrar med sitt engagemang för att bidra till samhällsnyttan.

Våra medlemmar väljer därför att avstå registrering i dagsläget då nyttan eller fördelarna är ytterst begränsade för både oss och upphandlande myndigheter så som registret är utformat idag. Vi vill också fästa utredarnas uppmärksamhet på att det idag inte är möjligt för t ex idrottsföreningar, bygdegårdar och liknande att ansluta sig till registret då de inte anses bedriva välfärdsverksamhet. Denna typ av organisationer är också stora arbetsgivare vad gäller anpassade anställningar och bör därför omfattas av den nya typen av skyddade anställningar.

Våra medlemmar har stor förståelse för önskan om att hålla oseriösa aktörer borta men ser att det behöver finnas fler alternativ än just detta register som det är utformat idag. Här kan t ex AB SvB som kan ägas av en ideell eller ekonomisk förening var ett alternativ. För ekonomiska föreningar kan en möjlighet vara att låsa t ex syftes och vinsthanteringsparagraferna i enlighet med det utrymme för detta som finns i lagen om ekonomiska föreningar. Vi vill dock kraftigt betona vikten av att den ekonomiska ersättningen också tar hänsyn till de tillkommande administrativa kostnaderna och kostnaderna för t ex auktoriserad revisor i AB SvB.

Skoopi: De arbetsintegrerande sociala
företagens intresseorganisation

Sammanfattningsvis välkomnar Skoopi utredningens förslag i de delar som innebär ökade möjligheter för våra medlemmar att kunna bidra till fler möjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden med undantag för kopplingen till registret för idéburna aktörer.

Vi vill dock betona vikten av en allmän översyn av kostnadseffektiviteten i hela systemet för stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och specifikt stödet för anpassade anställningar gällande huruvida de stora skillnaderna i statens kostnader per individ som får stöd är motiverade.

För Skoopi - De arbetsintegrerande sociala företagens intresseorganisation

Ulrica Persson

Ordförande